

Seat No. : _____

DA-117

December-2013

M.A. (Sem.-III)

Sanskrit P-504(EA)

(મત્સ્યપુરાણ & અગ્નિપુરાણઃ)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના :** (1) પસંદ કરેલ વિકલ્પ સ્પષ્ટપણે દર્શાવો.
Instruction : Mention clearly the option attempt.
(2) પ્રશ્નની જમણી બાજુએ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.
Figures to the right indicate full marks.

1. (A) નીચે આપેલ શ્લોકોમાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનું વિવરણ સહિત ભાષાંતર કરો : 7
Translate any **two** of the following shloks with necessary note :
(૧) પુણ્યં પવિત્રમાયુષ્યમિદાર્નીં શૃણુત દ્વિજાઃ ।
માત્સ્યં પુરાણમખિલં યજ્જગાદ ગદાધરઃ ॥ ૧-૧૦ ॥
(૨) તપસા તોષિતો યસ્ય પુરે વસતિ શૂલભૃત્ ।
મહાકાલત્વમગમત્સામ્યં યશ્ચ પિનાકિનઃ ॥ ૧૩ ॥ (અ.૬)
(૩) યદાનન્દકરં બ્રહ્મ જગત્ક્લેશ વિનાશનમ્ ।
બ્રહ્મવિષ્ણવર્કરુદ્રાણામભ્યન્તરમતીન્દ્રિયમ્ ॥૩॥ (અ.૨૩)
(૪) પુરાણમેકમેવાઽઽસીત્તદા કલ્પાન્તરેઽનઘ ।
ત્રિવર્ગસાધનં પુણ્યં શતકોટિ પ્રવિસ્તરમ્ ॥૪॥ (અ.૫૬)
- (B) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સસંદર્ભ સમજાવો : 7
Explain with reference any **two** of the following :
(૧) શ્રદ્ધા ચ નો મા વ્યગમદ્બહુ દેયં ચ નોઽસ્ત્વિતિ ।
(૨) યસ્માન્મા રુદતેત્યુક્તા રુદન્તો ગર્ભસંસ્થિતાઃ ।
(૩) અતૃપ્ત ઇવ કામાનાં પૂરું પુત્રમુવાચહ ॥
(૪) અતસ્તુ સર્વકલ્યાણં યાદવાનાં ભવિષ્યતિ ॥
2. (A) મત્સ્યપુરાણ અને સૃષ્ટિ નું સર્જન વિશે સવિસ્તૃત લખો. 7
અથવા
“યયાતિચરિત્” વિશે જણાવો.
- (B) નીચેનામાંથી કોઈ એક વિશે વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : 7
Write critical note any **one** of the following :
(૧) પૃથુચરિત
(૨) શ્રાદ્ધકર્મવર્ણન (મત્સ્ય. મુજબ)
(૩) બ્રહ્મા-સાવિત્રી વૃત્તાંત ॥

3. (A) પુરાણ શબ્દનો અર્થ સમજાવી તેનું મહત્ત્વ સમજાવો. 10
અથવા
 “મત્સ્યપુરાણ” માં નિરૂપિત તીર્થાટનનું સાંસ્કૃતિક મહત્ત્વ સમજાવો.
- (B) નીચે આપેલા પ્રશ્નોનાં સંક્ષેપમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે) 4
 (1) પુરુરવા કોનો પુત્ર છે ? તેનું બીજું નામ શું છે ?
 (2) મત્સ્યપુરાણમાં નિરૂપિત વિવિધ વંશના નામ લખો.
 (3) પૃથ્વી નામ કેવી રીતે પડ્યું ? ટૂંકમાં સમજાવો.
4. (A) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનું વિવરણ સહિત ભાષાંતર કરો : 7
 Translate any **two** of the following shloks with necessary note :
 (૧) સારાત્સારો હિ ભગવાન્ વિષ્ણુઃ સર્ગાદિકૃદ્વિભુઃ ।
 બ્રહ્માહમસ્મિ તં જ્ઞાત્વા સર્વજ્ઞત્વં પ્રજાયતે ॥૪॥
 (૨) તોયે તુ પતિતે હસ્તે વામનોઽભૂદવામનઃ ।
 ભૂલોકં સ ભુવલોકં સ્વલોકં ચ પદત્રયમ્ ॥
 (૩) રાવણાદપિ મર્તવ્યં મર્તવ્યં રાઘવાદપિ ।
 અવશ્યં યદિ મર્તવ્યં વરં રામો ન રાવણઃ ॥ ૧૫ ॥
 (૪) અયમાત્મા પરં બ્રહ્મ અહં બ્રહ્માસ્મિ વિદ્ધિ તમ્ ।
 સિદ્ધસિદ્ધયોઃ સમો યોગી રાજધર્મ પ્રપાલય ॥૩॥
- (B) નીચેનામાંથી એક ઉપર વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : 7
 Write critical note any **one** of the following :
 (1) દેવાસુર સંગ્રામનું વર્ણન
 (2) અવતારવાદ
 (3) જટાયુ-વૃત્તાંતનું નિરૂપણ કરો.
5. નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ લખો : 14
 Write answers of the following questions in **one** or **two** lines :
 (1) કોના શાપથી દેવો લક્ષ્મી વિહોણા થયા ?
 (2) અગ્નિપુરાણમાં નિરૂપિત પર્વતોનાં નામ આપો.
 (3) શર્મિષ્ઠાના પિતાનું નામ જણાવો.
 (4) પુરાણોની સંખ્યા કેટલી છે ? નામો લખો.
 (5) મત્સ્યપુરાણમાં નિરૂપિત કોઈપણ ચાર તીર્થનાં નામ આપો.
 (6) રાવણના માતાપિતાનું નામ જણાવો.
 (7) સતીના પિતા અને માતાનું નામ જણાવો.
 (8) સ્યમન્તકમણિ કોની પાસે હતો ? તેની ચોરી કોણે કરી હતી ?
 (9) પ્રલયકાળે વિનાશ વેરનારાં મેઘો કેટલાં ? કયા-કયા ?
 (10) અગ્નિપુરાણનો સમય કયો માનવામાં આવે છે ?
 (11) મન્વન્તર એટલે શું ?
 (12) બ્રહ્માના માનસપુત્રો વિશે લખો.
 (13) વેદવ્યાસે પોતાના કયા શિષ્યને પુરાણસંહિતા જણાવી ? શા માટે ?
 (14) કયાં ચાર પુરાણોને પ્રાચીન માનવામાં આવે છે ?